

## **Bijlage: Veranderopgave Jeugdhulp met verblijf en financiële implicaties**

In deze bijlage leest u een nadere toelichting op de veranderopgave Jeugdhulp met Verblijf en wordt een aantal financiële implicaties aanvullend toegelicht.

### ***Toelichting op de veranderopgave Jeugdhulp met Verblijf***

In de huidige situatie van jeugdhulp met verblijf bieden ongeveer 40 aanbieders jeugdhulp met verblijf. Echter, het merendeel van de hulp wordt geboden door een handjevol grotere aanbieders die regionaal zijn gevestigd. Daarnaast is nog een dertigtal aanbieders actief met een (zeer) beperkt aantal plaatsingen per jaar. Dit zijn bijvoorbeeld kleine zorgboerderijen, maar ook grote landelijk opererende aanbieders met een heel specifieke doelgroep.

Verblijfstrajecten worden op dit moment gecategoriseerd in crisisopvang, duurzaam verblijf, jeugd- en opvoedhulp (J&O) en klinisch verblijf. Veruit de meeste kosten liggen bij J&O. Uit analyse blijkt dat een jeugdige gemiddeld 1,5 verblijfstraject doorloopt.

Daarnaast zijn met specialisten uit de zeven gemeenten de krachten en verbeterpunten van het huidige aanbod in kaart gebracht, die met de betrokkenen in de consultatieronden verder zijn besproken. Daarbij kwamen als voornaamste sterke punten naar voren:

- De hoge mate van inhoudelijke expertise die aanwezig is;
- Het feit dat ouders voldoende worden geholpen om in contact te blijven met hun kind tijdens een uithuisplaatsing en
- Dat er een positieve ontwikkeling gezien wordt in het aanbod met meer maatwerk en focus op herstel.

De belangrijkste uitdagingen als het om de transformatie van jeugdhulp met verblijf gaat zijn:

- Jeugdigen sneller op de meest geschikte verblijfsplek kunnen plaatsen;
- Jeugdige laten verblijven in kleinschaliger voorzieningen, meer gezinsgericht en in een vertrouwde omgeving;
- Uitstroom mogelijk maken naar andere lichtere vormen van wonen/verblijven;
- Meer integraal maatwerk – als het gaat om jeugdhulp zelf extra ingewikkeld in dit hooggespecialiseerde domein, als het gaat om de integratie met onderwijs en leerwerktrajecten dan is het de veranderde verblijfsplek van de jeugdige zelf die uitdagingen stelt;
- Ook voor jeugdigen die op langdurig wonen/verblijf zijn aangewezen zo gezinsgericht mogelijk verblijf organiseren.

Vooraf in de transformatie naar kleinschaligheid ligt een grote en langjarige opgave. Er kleeft een vastgoedvraagstuk aan vast en het is zaak om bij de omvorming naar kleinschaligheid toch de kwaliteit van zorg hoog te houden. Het is echter diezelfde kleinschaligheid die wel gezien wordt als belangrijkste kans om te zorgen voor sneller herstel en een prettiger leefklimaat. Het vastgoedvraagstuk speelt ook een belangrijke rol bij de uitstroom naar alternatieve woon/verblijfsplekken, aangezien die binnen de huidige woningmarkt niet zomaar voor handen zijn.

### ***Nadere toelichting financiële implicaties***

De uitgaven voor jeugdhulp met verblijf zijn op dit moment onderhevig aan een scherp stijgende trend. Op regioniveau stegen de uitgaven van 2018 naar 2019 met 18% naar €18 miljoen. Deze stijging is grotendeels te verklaren door een toename van het aantal cliënten in jeugdhulp met verblijf (+13%) en een indexatie van tarieven (1-2%). Door een hoge gemiddelde jaarprijs per

jeugdige van ruim €22.000,- maakt jeugdhulp met verblijf ondanks een relatief klein aantal jeugdigen (10% van het totaal) toch een fors deel uit van de jaarlijkse uitgaven aan jeugdhulp (25%). Er is geen reden om aan te nemen dat zonder speciale maatregelen of veranderende omstandigheden de stijgende trend op korte termijn zal keren. Daarbij gelden de bovenstaande onzekere en door gemeenten niet of nauwelijks controleerbare sociale en economische factoren.

Cijfers jeugdhulp met verblijf		Regio Alkmaar							
		Heerhugowaard	Alkmaar	Langedijk	Bergen	Uitgeest	Castricum	Heiloo	
Aantallen jeugdigen	Totaal aantal jeugdigen in jeugdhulp 2018	7248	1659	3045	694	502	269	621	458
	Totaal aantal jeugdigen in jeugdhulp 2019	8207	1935	3358	764	572	320	743	515
	Vershil	▲ 13%	▲ 17%	▲ 10%	▲ 10%	▲ 14%	▲ 19%	▲ 20%	▲ 12%
	<b>Aantal jeugdigen in verblijf 2018</b>	<b>733</b>	<b>228</b>	<b>284</b>	<b>73</b>	<b>42</b>	<b>26</b>	<b>47</b>	<b>33</b>
	<b>Aantal jeugdigen in verblijf 2019</b>	<b>822</b>	<b>247</b>	<b>318</b>	<b>92</b>	<b>50</b>	<b>23</b>	<b>54</b>	<b>38</b>
	<b>Vershil</b>	<b>▲ 12%</b>	<b>▲ 8%</b>	<b>▲ 12%</b>	<b>▲ 26%</b>	<b>▲ 19%</b>	<b>▼ -12%</b>	<b>▲ 15%</b>	<b>▲ 15%</b>
	Aandeel jeugdigen in verblijf 2018	10%	14%	9%	11%	8%	10%	8%	7%
Aandeel jeugdigen in verblijf 2019	10%	13%	9%	12%	9%	7%	7%	7%	
Vershil	▼ -1%	▼ -7%	▲ 2%	▲ 14%	▲ 4%	▼ -26%	▼ -4%	▲ 2%	
Uitgaven	Totale uitgaven jeugdhulp 2018	€ 60,9	€ 17,4	€ 26,3	€ 6,2	€ 2,5	€ 1,4	€ 4,0	€ 3,1
	Totale uitgaven jeugdhulp 2019	€ 73,9	€ 21,6	€ 30,7	€ 6,5	€ 3,7	€ 1,9	€ 5,8	€ 3,6
	Vershil	▲ 21%	▲ 24%	▲ 17%	▲ 5%	▲ 51%	▲ 31%	▲ 45%	▲ 16%
	<b>Uitgaven jeugdhulp met verblijf 2018</b>	<b>€ 15,3</b>	<b>€ 4,9</b>	<b>€ 6,1</b>	<b>€ 1,6</b>	<b>€ 0,7</b>	<b>€ 0,3</b>	<b>€ 1,0</b>	<b>€ 0,8</b>
	<b>Uitgaven jeugdhulp met verblijf 2019</b>	<b>€ 18,1</b>	<b>€ 6,2</b>	<b>€ 6,9</b>	<b>€ 1,5</b>	<b>€ 1,0</b>	<b>€ 0,3</b>	<b>€ 1,2</b>	<b>€ 1,0</b>
	<b>Vershil</b>	<b>▲ 18%</b>	<b>▲ 28%</b>	<b>▲ 13%</b>	<b>▼ -6%</b>	<b>▲ 55%</b>	<b>▼ -12%</b>	<b>▲ 22%</b>	<b>▲ 19%</b>
	Aandeel uitgaven jeugdhulp met verblijf 2018	25%	28%	23%	25%	26%	21%	24%	28%
Aandeel uitgaven jeugdhulp met verblijf 2019	25%	29%	23%	22%	27%	14%	20%	28%	
Vershil	▼ -2%	▲ 3%	▼ -3%	▼ -10%	▲ 3%	▼ -33%	▼ -16%	▲ 2%	
		<i>bedragen x 1 miljoen</i>							

Zoals aangegeven in het raadsvoorstel zijn er factoren waarop de gemeente geen of slecht zeer beperkte invloed heeft:

- De vraag naar jeugdhulp;
- De instroom in en verdeling over jeugdhulpvoorzieningen;
- De uitstroom van jeugdigen rond 18 jaar

Met de voorliggende visie op jeugdhulp met verblijf en de daaraan gekoppelde nieuwe inkoopronde is het de bedoeling in directe zin te sturen op verbeteringen binnen jeugdhulp met verblijf zelf, en via die verbeteringen ook op de uitgaven. Van de volgende verbeteringen kan met de nodige voorzichtigheid de verwachting worden uitgesproken dat zij een dempend effect gaan hebben op de kosten van de jeugdhulp met verblijf:

- Sturen op het beter benutten van ambulante alternatieven;
- Betere integratie met ambulante hulp, gericht op hogere effectiviteit en snellere uitstroom;
- Prikkel wegnemen tot het 'vullen van bedden';
- Aanpassingen in verblijfsvoorzieningen zelf stimuleren die snellere uitstroom, of meer deeltijdverblijf mogelijk maken.

Voor het grootste gedeelte van de in de visie voorgestelde doelen en opgaven geldt dat de bijpassende aanpak investeringen zal vergen alvorens zij financieel zullen gaan renderen.

#### *Financiële implicaties van omliggend beleid*

Twee elementen in het huidige beleid van regio Alkmaar richten zich via andere jeugdhulponderdelen op een beperking van de (groei van de) uitgaven in de jeugdhulp met verblijf:

- **Versterking van preventief aanbod en voorkomen van escalatie.** Er worden nieuwe vormen van licht aanbod, stevig verankerd in de wijk, ontwikkeld waarmee jeugdhulpproblemen op langere termijn kunnen worden voorkomen. Daarnaast is de inzet bij de jeugdhulpvormen die grenzen aan verblijf, zoals intensieve ambulante behandeling en zware vormen van begeleiding, om escalatie naar verblijf te voorkomen door onder andere een betere triage, coördinatie en breder beschikbaar maken van zwaar specialisme.
- **Versterking van uitstroommogelijkheden in ambulante aanbod.** Diezelfde verbeterde ambulante voorzieningen zijn ook bedoeld om eerder een reëel alternatief te vormen voor uitstroom naar ambulante behandeling of begeleiding, wat de uitstroom uit verblijf bevordert.

Naast deze delen van het jeugdhulpbeleid worden bovengenoemde vraag- en daarmee kostenbepalende factoren geadresseerd in bijvoorbeeld het algemeen gezondheids-, het woon- en onderwijsbeleid. De invloed hiervan op kosten is indirect.

#### *Financieel-maatschappelijke baten van jeugdhulp met verblijf*

Niet alleen de kosten van jeugdhulp met verblijf zijn relevant. Een tweede belangrijk financieel gezichtspunt wordt gevormd door de maatschappelijke baten. In het participatietraject is veel gewezen op de vermoedelijk zeer grote (relatieve) maatschappelijke baten van goede jeugdhulp. Goede jeugdhulp betekent een verminderd beroep op zorg voor volwassenen. Bovendien verhoogt succesvolle jeugdhulp het maatschappelijk functioneren van jeugdigen in belangrijke mate: het verhoogt de kans op een baan en vermindert de kans op aanspraak op een sociaal vangnet of vervolghulp. De maatschappelijke baten van kwalitatief goede jeugdhulp met verblijf laten zich evenwel (vooraf) niet goed in harde euro's uitdrukken. Het is echter belangrijk te realiseren dat de kosten van de hulp niet de enige financiële toetssteen zijn van een succesvolle transformatie.